

Csók István (1865-1961)

Ősz, 1936

Olaj, fa, 70x60 cm

Jelezve balra lent: Csók I. P. Kengyel 1936

Kiállítva és reprodukálva:

- 70 művész kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1957. december, katalógus: szám nélkül

Kikiáltási ár: 5 000 000 Ft / 18 182 EUR

Csók, a sikeres festő

Csókot jubileumi kiállításának sikere döbentette rá népszerűségére. A kitüntetett figyelem egészen a II. Világháborúig fokozott tevékenységre ösztönözte. Késői periódusának gazdag terméséből a Balatonaligán és Pusztakengyelen készült alkotások a legkiemelkedőbbek. A Szolnok környéki és Balaton inspirálta munkák a mester kései periódusának talán legszebb darabjai, igazi főművek. E képek jelentőségét egyben az a tény is növeli, hogy azok elkészültük után nem a műkereskedelemben, hanem a művészhez, illetve Csók vendéglátóinak birtokába kerültek.

Csók Pusztakengyelen

Pusztakengyelen készült remekműveit a festő és az Ungár család ismeretségének köszönheti az utókor. Az eleinte portrék megfestésére vállalkozó művész és a család között hamar barátság szövődött. Így Csók, lányával, Züzüvel 1934-től egészen 1943-ig, nyaranta több héten keresztül élvezhette az Ungár család vendégszeretét, a Szolnok megyében található pompás birtokon. Képein leggyakrabban a kúria lakói, az Ungár család úrnője és ura, valamint gyermekeik tűnnek fel a ház szalonjában, a kertben, vagy épp a medence partján. A festő legkedveltebb modellje a ház asszonya, Ungár Györgyné volt, akit a festő a harmincas években az *Ősz* című alkotása mellett több portrén is megörökített. Csók erős pusztakengyeli kötődésére utal 1935-ös önarcképe is, amelyen a művész a ház rózsálgasának árnyékában örökítette meg önmagát. Olyan főművei készültek a kengyeli kúria környékén, mint a *Nyár*, a *Napozó nő*, a *Társaság a szalonban*, vagy éppen az itt bemutatott remekmű, az *Ősz*. Stílusa újra letisztult és kiteljesedett. Opálos tónusokba oldódó festészete távol került az aktuális progresszív

Csók István: Napfürdő (Napozó nő), 1938

irányzatoktól, képeinek idilli hangneme pedig tudomást sem vesz a háborút megelőző időszak egyre nyomasztóbb légkörétől.

Az „Ősz”

A tájkép, mint önálló téma a húszas évek végén jelenik meg ismét Csók festészetében. Csendéleteihez, vagy aktképeikhez a táji környezet addig – egy-egy kivételtől eltekintve – csak háttérként szolgált. Balatoni ciklusától kezdődően azonban egyre jobban leköttötte figyelmét a különböző napszakok fény és színjátéka, mely *Ősz* című képének is sajátja. A kép derűt és zavartalan nyugalmat áraszt. Visszafogott koloritja és a kép lágy harmóniája a szecesszió és a szimbolizmus kompozícióit idézik. Csók virtuóz módon ragadja meg az őszi borongós tájat, s oldott pasztózus színfoltokban egyesíti a modell és a kert motívumát. Amit néhány évtizeddel korábban a kontúr mindenhatóságával oldottak meg a poszt-impresszionisták, azt most Csók a fény átható erejével éri el. Táj és figura egygyé válását erősíti ugyanakkor a kép témája, a rózsát tartó hölgy is, melynek bársonyos felületű modellálása, „lecsendesített” színei Renoir kései mesterműveit idézik. Csók sajtóságon értelmezett panteizmussal, a mindent átító fénnel olvasztja elválaszthatatlanná a tájat és a figurát. Kállai Ernő talán épp az érzékiség e felszabadult formája, a harmónia és üdeség festői megfogalmazása ragadtatott arra, hogy Csókot a következőképp aposztrofálja: „*rajzbeli és színbeli szépségek iránt egyaránt fogékony mester, hivatott festője a virágnak és a női ifjúságnak.*”

Kaszás Gábor

